

«За критеріями ООН бідними є майже 81 відсоток населення України»

Із щорічної доповіді Уповноваженого Верховної Ради з прав людини Ніни КАРПАЧОВОЇ про стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні

Протягом 2010 року до Омбудсмана звернулося 82 тисячі людей. Кожне друге звернення стосувалося порушення громадянських прав, зокрема права на справедливий суд, на виконання судових рішень, на забезпечення належних умов утримання в місцях ув'язнення. У кожному третьому зверненні йшлося про порушення соціально-економічних прав. Кожне п'яте містило скарги на дії чи бездіяльність працівників органів внутрішніх справ, кожне десяте – органів прокуратури.

Відповідно до Цілей розвитку тисячоліття (декларації ООН, підписаної лідерами 189 країн) Україна до 2015 року мала б зменшити на третину частку бідного населення. Проте, за офіційними даними, рівень бідності нині перевищує 26 відсотків і, фактично, залишається тотожним показнику 2000 року. За критеріями Організації Об'єднаних Націй для країн Центральної і Східної Європи бідними є майже 81 відсоток населення України.

Саме тому перше подання Уповноваженого Верховної Ради з прав людини до новообраного Президента України Віктора Януковича стосувалося проблем боротьби з бідністю. Глава держави доручив Кабінету Міністрів розробити загальнодержавну програму подолання та запобігання бідності в Україні. Чекаємо від уряду завершення цієї надзвичайно важливої роботи.

Неможливість заробити на гідне життя чесною працею спонукає мільйони українців шукати кращої долі за межами рідної держави. Це ще один із викликів для сучасної України, адже за кордоном перебуває від 5 до 7 мільйонів українських трудових мігрантів. З метою посилення захисту їхніх прав Омбудсманом підписано угоди про співпрацю в галузі захисту прав людини з Омбудсманами країн найчисленнішого перебування українців, зокрема Росії, Казахстану, Іспанії, Португалії, Франції, Польщі, Аргентини та деяких інших. Особливу увагу протягом останніх років доводилося приділяти захисту прав українських моряків.

На жаль, поки що міграційна політика в Україні зорієнтована виключно на протидію нелегальній міграції. Як і за попереднього уряду, керівництво всіма аспектами міграційної політики покладається виключно на силові відомства, що супе-

речить рекомендаціям Європейського Союзу та гуманітарним завданням міграційної політики.

Однією з надзвичайно болючих проблем суспільства залишається дотримання права на судовий захист. Майже кожне п'яте звернення до Уповноваженого з прав людини стосується саме цього. На часі прийняття довгоочікуваного закону про безоплатну правову допомогу та нової редакції закону про адвокатуру. Крім того, Верховній Раді необхідно ухвалити новий Кримінально-процесуальний кодекс. Через відсутність у нинішній редакції граничних термінів тримання підсудного під вартою багато людей в очікуванні рішення суду фактично відбувають під вартою весь термін призначеного покарання.

Для запобігання цим порушенням у березні 2010 року я звернулася до Президента України з поданням про встановлення такого граничного терміну, а також забезпечення права ув'язнених і затриманих на гідні умови утримання. Мою позицію було підтримано. Розроблено проєкт закону про внесення змін до деяких законодавчих актів з метою гуманізації попереднього ув'язнення. Відповідні положення закладено в проєкті нового Кримінально-процесуального кодексу.

Уже 10 років поспіль Омбудсманом порушується питання про те, що Україна залишається в Європі одним із лідерів за кількістю арештів. Судами щороку відправляються за ґрати майже 60 тисяч осіб, при цьому близько 10 тисяч, або кожен шостий, пізніше звільняються з-під варти.

Уповноважений з прав людини стурбована зростанням кількості засуджених в Україні. Сьогодні за ґратами перебувають 152 тисячі осіб (або 336 ув'язнених на 100 тисяч населення України). Для порівняння: одні з найменших показників (60–

100 осіб на 100 тисяч населення) мають Словенія, Фінляндія, Швейцарія, Італія, Франція та Німеччина. Член СНД Узбекистан за останні 10 років удвічі зменшив кількість в'язнів до 142 на 100 тисяч населення.

Системною залишається проблема застосування катувань, що дедалі частіше призводить до загибелі затриманих. У 2008 році працівниками органів внутрішніх справ закатовано до смерті 4 людини, у 2009-му – 3, у 2010-му – 8. За всіма цими випадками відкриті провадження Уповноваженого з прав людини.

Вважаю за необхідне вкотре привернути увагу до захисту права на свободу слова. Як і раніше, журналісти дуже часто потерпають від насильницьких дій. У провадженні Омбудсмана є справа про захист честі та гідності, права на свободу слова й безпеку життя редактора житомирської районної газети «Сільське життя» Валерія Івановського, який дістав ножові поранення. Під час особистої зустрічі з Генеральним прокурором України Віктором Пшонкою він повідомив, що підозрювані в цьому злочині затримані й справа вже направлена до суду. Триває провадження Омбудсмана й щодо зникнення редактора харківської газети «Новий стиль» Василя Клементьєва. Я цілком поділяю занепокоєння Національної спілки журналістів України про пасивне розслідування цієї резонансної справи. Але, захищаючи свободу преси, водночас наголошую на відповідальності самої преси перед суспільством і перед кожним громадянином.

Слід наголосити, що забезпечення невід'ємних прав і свобод кожної людини має стати основою національної ідеї, яка могла б консолідувати наше суспільство, слугувати підґрунтям для подальшого демократичного руху України.

Фото Миколи Білокопитова.